

SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEM
BÖLCÉSZETTUDOMÁNYI KAR
TÖRTÉNELEMTUDOMÁNYI DOKTORI ISKOLA
MODERNKOR PROGRAM

TÉZISEK

GULYÁS LÁSZLÓ

SZAÚD-ARÁBIA ÉS AZ ATLANTI HATALMAK
I. ÉS II. SZAÚD URALKODÁSA ALATT
1950-1958

CÍMŰ DOKTORI ÉRTEKEZÉSHEZ

SZEGED

2016

I. A témaválasztás indoklása és a kutatás célja, módszertana

Az alapvető célkitűzés az volt, hogy bemutatásra kerüljön II. Szaúd uralkodásának első néhány éve, különös tekintettel külpolitikai manőverezésére, amelynek során megpróbálta Szaúd-Arábiát regionális hatalommá tenni. Bár „divatos” II. Szaúdot egy teljesen tehetségtelen és ostoba uralkodóként ábrázolni, valójában Szaúd-Arábia mai politikai és gazdasági hatalma éppen az ő uralkodása idején került megalapozásra, nem kis részben neki köszönhetően. Ő próbálta megkerülni a nagy olajtársaságot, az Aramcót, annak érdekében, hogy az országa nagyobb bevételre tegyen szert. Árnyalja a képet, hogy ezt nem feltétlenül csak az ország fejlesztése miatt tette – sőt –, hanem sokkal inkább azért, mert ő az országot a saját tulajdonának tekintette, és minél erősebb volt Szaúd-Arábia, annál hatalmasabb uralkodóként tekinthetett magára. II. Szaúd közel sem volt hibátlan és néhány világpolitikai eseményre nem is tudott megfelelő gyorsasággal és határozottsággal reagálni. Azonban a szakirodalomban általánosan elfogadott nézet, amely azt állítja, hogy a király felkészületlen volt és meggondolatlan, nem állja meg a helyét, de az tény, hogy nem volt olyan rátermett politikus, mint az apja, Ibn Szaúd, vagy a fivére Fejszál. Dolgozatomban II. Szaúd uralkodásának negatív és pozitív aspektusaira is rá kívánok világítani, amennyire lehet, objektíven.

A disszertációban a következő kérdésekre szeretnék választ adni: a.) mi az oka annak, hogy II. Szaúdot a nyugati szakirodalomban egyértelműen egy tehetségtelen és felkészületlen uralkodónak tartják b.) valóban megfelelt-e ennek a képnek a király c.) hogyan próbálta meg országát vezető hatalommá tenni az 1950-es évek derekán és emiatt milyen intézkedéseket hozott d.) miért romlott erőteljesen Szaúd-Arábia és Nagy-Britannia közötti viszony 1950-et követően e.) milyen volt a sivatagi királyság és az Amerikai Egyesült Államok kapcsolata II. Szaúd uralkodásának első szakaszában f.) mi volt az ország Közel-Keleten betöltött szerepe az arab nacionalizmus megerősödését követően.

A témaválasztást két tényező indokolta. Az egyik, hogy amikor elkezdtem Szaúd-Arábiával foglalkozni, akkor alapjában véve kevés anyagot találtam II. Szaúddal kapcsolódóan, legalábbis, ami a monográfiákat, tanulmányokat illeti. Ez már önmagában furcsa volt számomra, úgy gondoltam, hogy ha más nem, legalább a szuezi válság kapcsán foglalkoztak már Szaúd-Arábiával az időszakban. Kis túlzással a munkák nagy része tényleg csak a krízist magát járta körbe, és a sivatagi királyságot a legtöbb esetben csak közvetett módon érintették. A vizsgált periódusban a királyság történelme kapcsán leginkább a Fejszál és II. Szaúd közötti viszállyra fókuszáltak a szerzők. Kevés az a szakirodalom, amely konkrétan II. Szaúd uralkodását vizsgálja, így tehát nagy részben elsődleges (primer) forrásokra kellett támaszkodnom. Ez pedig

elvezet a témaválasztás második okához. Nevezetesen, hogy a megvizsgált dokumentumok nagy részét még az angolszász szakirodalomban sem vizsgálták behatóbban (vagy csak részben), Magyarországról pedig lényegében senki sem. Különösen igaz ez a brit levéltári forrásokra. Emiatt tehát biztosan tudok új, még fel nem dolgozott információt prezentálni a dolgozatomban.

További újdonsága az értekezésnek, hogy feltérképezésre került a Magyar Nemzeti Levéltárban fellelhető, Szaúd-Arábiára vonatkozó iratok döntő része, emiatt – bár a dolgozat fő célkitűzése bemutatni a sivatagi királyság kapcsolatát a nyugati hatalmakkal a megjelölt időszakban – a magyar külügyi jelentések, illetve beszámolók is megjelennek a dolgozatban. Ugyan az 1950-es évek közepén még csak néhány magyarországi cég próbált piacot találni Szaúd-Arábiában, mégis megfigyelhető az, hogy tapogatózások történtek a sivatagi királyság részéről a damaszkuszi és kairói nagykövetségen keresztül Magyarország irányába azzal a céllal, hogy kétoldali egyezmények szülessenek. Ez nem csak a magyar-szaúdi kapcsolatok vizsgálatánál fontos, hanem azért is, mert a magyar jelentésekben nagyon gyakran megjelenik a szovjet álláspont, emiatt pedig – közvetett módon – betekintés nyerhető Moszkva politikájába is a sivatagi királyság kapcsán.

A disszertáció alapvetően kronologikus jellegű, 1950-től 1958-ig részletesen bemutatásra kerül Szaúd-Arábia viszonya az Atlanti Hatalmakhoz, illetve a sivatagi királyság belső viszonyainak változásai Ibn Szaúd halálától egészen Fejszál első „hatalomátvételéig”. Ezen felül célkitűzés volt a téma kulcskérdéseinek minél alaposabb feltérképezése és vizsgálata.

II. Az értekezés forrásai

Két nagyon fontos forráscsoportról kell szót ejteni és egy harmadikról, amelyik lényegében kiegészítésként funkcionált. Az Amerikai Egyesült Államok külpolitikáját érintő dokumentumok igen komoly része elérhető az interneten, hála a *Foreign Relations of the United States* nevű hatalmas gyűjteménynek, amelyben több mint 100 évnyi, több kontinenshez kapcsolódó anyag került digitalizálásra és ezáltal elérhetővé vált a világon bárki számára. Ez persze közel sem jelenti azt, hogy Szaúd-Arábiára vonatkozóan már minden dokumentumot feldolgoztak volna, akár csak nemzetközi szinten is. Magyarországon pedig hatványozottan ez a helyzet, mivel az utóbbi évtizedekben nem jelent meg itthon olyan átfogó munka, amely Szaúd-Arábia külpolitikáját vizsgálta volna. Emiatt a dolgozatban szereplő források jó része korábban még nem került áttekintésre. A londoni *The National Archives Public Records Office* kutatható iratanyagára még inkább igaz ez. A brit közel-keleti jelentéseket csak helyben lehet megtekinteni,

illetve dolgozni velük, azok digitalizált formában nem elérhetőek. Ezen anyag nagy részét korábban Magyarországról még senki sem vizsgálta. Az amerikai és a brit levéltári források adják a disszertáció gerincét, kiegészítve – ahol lehetséges – a Magyar Nemzeti Levéltár titkos ügyirat kezelésű és adminisztratív dokumentumaival. Ez utóbbiak azért fontosak, mert a magyar követek nem mindig látták úgy az eseményeket, mint ahogy nyugati kollégáik, és néhány esetben jól tükrözik a szovjetek hozzáállását is egy-egy kérdéshez. Emiatt tehát nagyon értékesek, ráadásul kevésbé kutatott részei a magyar külügyi iratoknak.

A szekunder források felkutatása alapos munkát igényelt. Magyar szakirodalom lényegében nem található a téma kapcsán, és a nemzetközi szakirodalom is csak részben fedi le a kutatott témát.

III. Szerkezeti felépítés

Az első fejezet egy általános áttekintést ad Szaúd-Arábia – pontosabban az Arab-félsziget – történelméről, visszanyúlva egészen a 18. század közepéig, ekkor kötött szövetséget Muhammad Abdel-Vahháb és Muhammad ibn Szaúd. Ebből a pontból kiindulva felvázolom az első szaúdi állam történetét, annak megalapításától bukásáig. Ezt követi a második szaúdi állam létrejöttének és széthullásának ismertetése, majd pedig Abdel-Azíz ibn Szaúd harcainak és tevékenységének bemutatása egészen a 20. század elejétől Szaúd-Arábia kikiáltásáig. Az utolsó alfejezet pedig Ibn Szaúd uralkodásának 1932-től 1950-ig tartó szakaszát mutatja be. Ekkor Ibn Szaúd elsődleges feladata az volt, hogy megőrizze állama egységét és biztosítsa azt, hogy halála után ne hulljon szét az ország, ne jusson az előző két szaúdi állam sorsára.

A második rész az amerikai térnyerés, illetve befolyás kezdetével, valamint növekedésével foglalkozik. Körüljárja az Arab-félsziget területén, vagy annak közvetlen közelében - például Bahrein – lefolytatott kezdeti olaj utáni kutatások történetét, egészen az 1920-as évektől kezdődően.

Frank Holmes új-zélandi bányamérnök megvásárolta több, a félsziget keleti részén lévő terület koncessziós jogát, azzal a céllal, hogy valamelyik nagy olajcégnek továbbadja azokat. Ugyan az Angol-Perzsa Olajvállalat nem nézte jó szemmel tevékenységét, mégsem vásárolta meg a jogokat Holmestól, amikor az felkínálta őket eladásra. Hosszú alkudozás után sem sikerült értékesítenie a koncessziókat Holmesnak, ezért a csőd szélére került cége. Emiatt új szereplőt próbált bevonni az Arab-félsziget olajüzletébe, így esett figyelme a nagy amerikai olajcégekre. Kezdetben az Amerikai Egyesült Államokban sem járt sikerrel, többek között a Stan-

dard Oil of New Jersey is elutasította az ajánlatát. Nem sokkal később azonban a Gulf Oil megvette a koncessziós jogokat Holmestól. Pénzhiánnyal küszködött a cég, emiatt szüksége volt az új területekre: kevés tőkebefektetéssel óriási nyereségre tehettek szert, ha valóban kőolajat találnak a kérdéses régióban. Viszont a Gulf Oil részesedéssel rendelkezett a Turkish Oil Company-ben és aláírta a vörösvonal-egyezményt, ezért nem végezhetett kutatási és kitermelési munkákat a területen. Így került a képbe a Standard Oil of California, amelynek érdekében állt megvásárolni a koncessziót a Gulftól. Bár kezdetben a britek ellenezték egy újabb – amerikai – cég benyomulását a területre, végül nem gördítettek akadályt a cég útjába. Így elindult több nagyszabású olajkutató-expedíció az Arab-félsziget területén, ahol végülis 1938-ban óriási mennyiséget találtak a fekete aranyból.

Az olajkitermelés megindulása után néhány évvel egyre több amerikai diplomatában ötlött fel a gondolat, hogy államközi szintre kellene emelni a kapcsolatot Szaúd-Arábia és az Amerikai Egyesült Államok között. Bár ez nem következett be az 1940-es évek végéig, mégis szorosabb viszony alakult ki Washington és Rijád között a második világháború utolsó szakaszától. Ennek oka a Dzahránban létesítendő amerikai légi bázis. Ez a bázis az eredeti tervek szerint az amerikai, illetve szövetséges csapatokat látta volna el utánpótlással a háború második szakaszában, de valójában mire elkezdett épülni, addigra már befejeződött a második világháború. Nem sokkal később – a hidegháború kiéleződésével – azonban felértékelődött a bázis szerepe. Immár elsődleges szempont volt biztosítani az Arab-félsziget kőolajtermelését, ugyanakkor féken tartani a Szovjetuniót azáltal, hogy közvetlen amerikai jelenlét van a régióban. Emiatt újra és újra megújították a bázis bérleti szerződését a korszakban.

A harmadik fejezet Szaúd-Arábia katonai rendszerekhez fűződő viszonyát vizsgálja, valamint ebben a részben kerül bemutatásra a szovjetek tapogatózási kísérlete is.

Az 1950-es évek legelején Nagy-Britannia terve volt egy katonai szervezet létrehozása a régióban (MEDO), ennek két fő indoka volt. Az egyik saját érdekeinek biztosítása katonai jelenlétén keresztül, a másik pedig a Szovjetunió távol tartása a régiótól. Az eredeti célkitűzések szerint ezen szervezet sarokköve Egyiptom lett volna, ekkorra viszont Kairó már minél inkább függetleníteni akarta magát a britektől, így éles ellenállásba ütközött London terve, ami az idő előrehaladtával fokozatosan elhalt. Ezzel részben egyidőben jelent meg az amerikaiak „északi sorfal” tervete, amely lényegében hasonló célkitűzést fogalmazott meg, mint a briteké, azonban sokkal kevésbé tűnt a közel-keleti országok számára kolonialista hódításnak. Ebből a gondolatból született meg a Bagdadi Paktum, ám Egyiptomot ezzel kapcsolatban sem sikerült

együttműködésre bírni. Az amerikaiak ugyan nem voltak hivatalosan a Paktum tagjai, de támogatták azt. Pontosan emiatt Washington megpróbálta bevonni Szaúd-Arábiát is a szervezetbe, ám nem járt sikerrel.

A sivatagi királyság ugyanebben az időszakban megpróbált közeledni Egyiptomhoz az egyre erősödő arab nacionalizmus miatt, amely komoly nyomást gyakorolt az országra. Nem csak külső politikai támadás érte Szaúd-Arábiát, de az Aramco munkásai révén a belpolitikai feszültség is egyre nőtt az országban. Ezt igyekezett II. Szaúd enyhíteni azáltal, hogy törekedett jó viszony kialakítására Nasszer egyiptomi elnökkel.

Ugyancsak az 1950-es évek közepén a Szovjetunió tervei között szerepelt, hogy diplomáciai kapcsolatot építsen ki Szaúd-Arábiával. Tisztában voltak a szovjetek, hogy mennyire fontos a királyság az amerikaiaknak, illetve, hogy mekkora stratégiai szereppel bír. Pontosan ezért próbálták gyengíteni az amerikai befolyást az Arab-félszigeten, ám nem jártak sikerrel. Ugyan II. Szaúd fel akarta használni a szovjet terjeszkedés rémhírét Eisenhowerék előtt, azért, hogy minél több pénzt és mozgásteret biztosítson országa számára, valójában azonban soha nem akart állandó kapcsolatot létesíteni Moszkvával, úgy vallási, mind reálpolitikai megfontolásokból. Miután bebizonyosodott, hogy az Amerikai Egyesült Államok – bár óva intette Rijádot a veszélytől – nem fog sokkal több engedményt tenni Szaúd-Arábiának, II. Szaúd visszautasította a szovjetek közeledését.

A negyedik fejezet a Buraimi-oázis körüli incidens okait és következményeit mutatja be. Ez a kis régió szaúdi-ománi határterületen fekszik, és fontossága abban gyökerezik, hogy az 1940-es évek végétől az olajcégek meg voltak róla győződve, hogy területe alatt óriási mennyiségű kőolaj rejtőzik. Emiatt komoly ellentét alakult ki a szaúdiak és a britek között (Omán brit érdekszféra volt). Először szaúdi csapatok vonultak be a területre és foglalták el azt, nem kis neheztelést váltva ki a britekből. 1952 után a nagyhatalmi politika fontos problémájává fejlődött a kérdéskör. A britek azt szerették volna Washingtontól, hogy bírja rá II. Szaúdot arra, adja fel a területre vonatkozó igényét és vonuljon ki. A szaúdiak azt remélték az amerikaiaktól, hogy kiállnak mellettük és meg fogják győzni a briteket, hagyják ott az oázist. Az Amerikai Egyesült Államok pedig egyik félnek sem akart egyértelműen igazat adni, ő a közvetítést vállalta magára és hangsúlyozta a tárgyalások fontosságát. Azonban alapvetően a kialakult kőolajrend biztosítása volt számára (is) a meghatározó, ezért Szaúd-Arábia kívánságai csak másodlagosnak számítottak, még akkor is, ha alapvetően se a briteket, se a Szaúdot nem akarta támogatni. Hosszas tárgyalássorozat kezdődött, ám nem hozott megoldást, végül a brit fél korrupcióra hivatkozva megszakította az egyeztetéseket. A feszültség katonai összecsapáshoz vezetett 1955-re Rijád és London között. A harcot elsöprő fölényrel a britek nyerték, elúzvén a

Szaúdokat Buraimiből, emiatt komoly esélye volt, hogy a kérdés az ENSZ BT elé fog kerülni – hiszen Szaúd-Arábia évek óta ezzel fenyegetőzött –, és Moszkva pontosan erre várt. A szovjetek egyértelművé tették, hogyha a BT elé kerül az ügy, akkor a sivatagi királyságot fogják támogatni. Így érthető volt Washington azon szándéka, hogy minél előbb kibéküljenek a felek. A viszály azonban hosszú évekig húzódott megegyezés nélkül, ékes bizonyítékát adván London kolonialista felfogásának. A Buraimi oázis kérdéskör tekinthető a szuezi válság főpróbájának.

Az ötödik fejezet Szaúd-Arábia azon törekvését vizsgálja, hogy minél inkább függetlenítse magát az olajbusinessben és ezzel együtt nagyobb bevételekre tegyen szert. A kőolaj elszállítására II. Szaúd egy új szereplőt akart bevonni az Aramco mellé: Arisztotle Onassziszt. A görög hajómánás pontosan tudta, hogy a lehetséges nyereség megéri a kockázatot, amelyet az Aramco jelentett. Az amerikai olajcég viszont hamar Washingtonhoz fordult segítségért, amely kezdetben ódzkodott a közvetlen beavatkozástól, viszont nem akarta, hogy az Aramco elveszítse az irányítást, így bevetette befolyását az olajcég oldalán, egyre inkább megnehezítve II. Szaúd és Onasszisz egyezkedését. Itt mutatkozott meg az Aramco igazi ereje, ugyanis miután magáénak tudhatta az amerikai kormány támogatását, határozott álláspontot vett fel és nem engedett II. Szaúd akaratának. A király pedig ráébredt, hogy, bár az elgondolása a nagyobb mozgástér biztosítására az olajüzletben nem volt rossz, de Szaúd-Arábia sokkal inkább függ az amerikai olajcégtől, mint fordítva. Pontosabban fogalmazva: sokkal többet veszíthet egy esetleges szakításon túl. Emiatt II. Szaúd fokozatosan kihátrált Onasszisz mögül, akit végül Dulles utasítására az amerikai igazságügy minisztérium lehetetlenített el kartellezés vádjával. Így az Aramco monopóliuma továbbra is biztosított maradt.

A hatodik és hetedik fejezetben kerül kifejtésre az Amerikai Egyesült Államok azon törekvése, hogy Szaúd-Arábiát az első számú szövetségesévé tegye a Közel-Kelet térségében, valamint, hogy segítsen a királyságnak vezetői politikai hatalommá válni. Miután 1955. szeptemberében aláírták a csehszlovák-egyiptomi fegyvervásárlási egyezményt, Washington nehéz helyzetbe került. Egyre inkább úgy tűnt, hogy Moszkva mind nagyobb befolyásra tesz szert a régióban. Az amerikaiaknak nem sikerült rávenniük az együttműködésre Nasszert, sőt az a szovjetekhez fordult fegyverekért, ez viszont komoly aggodalmat okozott Eisenhoweréknek. Bár a célkitűzésükön – miszerint egy Nyugat-barát politikust kell a térség vezetőjévé tenni – nem változtattak, az ehhez szükséges terveken igen. Mivel Egyiptom önálló politikát folytatott, nem törődve az amerikaiak igényeivel, ezért szükség volt egy olyan államra, amely figyelembe veszi Washington kívánságait. Kézenfekvő volt Szaúd-Arábiát választani ehhez, hiszen – a kisebb súrlódások ellenére – egyértelműen baráti volt a viszony az Amerikai Egyesült Államok és a sivatagi királyság között. Így született meg az „iszlám pápájának” gondolata, azaz, hogy

II. Szaúdot kell a Közel-Kelet térségében az arabság vezetőjévé tenni, felhasználva azt, hogy a mindenkori szaúdi király az iszlám szent helyeinek őrzője. Ehhez azonban rá kellett venni a királyt is az együttműködésre, aki nagyon neheztelt az amerikaiakra Buraimi miatt. Bár az „iszlám pápájának” koncepciója nem volt rossz elgondolás, a korszakban már túlhaladott volt: az egyre erősödő arab nacionalizmussal szemben akarták felhasználni ezt az elképzelést, miközben pontosan azon államokban, ahol a legerősebb volt az új eszme, szorult leginkább háttérbe az iszlám, tört előre a laicizmus. Valójában tehát nem volt esély a sikerre.

II. Szaúd egyre kevésbé bizonyult együttműködőnek: bár tisztában volt vele, hogy csak az Amerikai Egyesült Államokra támaszkodhat, egyre több feltételt próbált szabni kooperációjáért cserébe. A szakirodalomban elhíresült „zsaroló” politikája is ekkor kezdett el kialakulni, nem kis részben Buraiminek köszönhetően. Az amerikaiak pedig kénytelenek voltak engedni – még ha nem is teljesítették a király minden követelését –, hiszen el akarták kerülni, hogy a Buraimi-kérdés az ENSZ BT elé kerüljön. Washington komolyan próbálkozott a britek és szaúdiak kibékítésével nem csak azért, mert ártott a Nyugatnak az ellentétük, és Moszkva esetleges beavatkozását vetítette elő, hanem azért is, mert Rijád újra elkezdett Kairóhoz közeledni. Ezt viszont egyik nyugati hatalom sem akarta. Ezzel egyidőben Nasszer egyértelművé tette, hogy nem érdekli őt a Nyugat figyelmeztetése Moszkvával kapcsolatban, illetve, hogy továbbra is önálló külpolitikát fog folytatni, úgy tűnt, semmivel nem lehet megmásítani döntését. Miután Eisenhowerék utolsó kísérlete sem bírta az egyiptomi elnököt együttműködésre, visszavonták a korábban, az asszuáni gát építésére beígért kölcsönt. Erre válaszul Nasszer államosította a Szezi-csatornát.

A Csatorna államosítása után a britek külpolitikája még agresszívebb lett: a tárgyalásos megoldás lehetősége egyre inkább a háttérbe szorult, helyét a követelések vették át. Már 1956 nyarára elhatározták – mind a britek, mind a franciák –, hogy Nasszert valamilyen módon el kell távolítani a hatalomból, mert kevés esélyt láttak a kompromisszumra. Bár tisztában voltak Washington álláspontjával – azaz, hogy a közvetlen beavatkozást el kell kerülni – nem értettek egyet vele: Sevres-ben, 1956 októberében megállapodtak Egyiptom lerohanásáról. Mindeközben az amerikaiak próbálták rávenni II. Szaúdot a szorosabb együttműködésre, azonban a királynak egyre inkább szűkült a mozgástere a regionális politikai viszonyok okán. A szezi válságot követően óriásira nőtt Nasszer és ezzel együtt az arab nacionalizmus befolyása is, így a szaúdi király nem tehetett mást, mint támogatta az egyiptomi elnököt, legalábbis egy időre. A korábban Buraimi kapcsán újraindult tárgyalások Nagy-Britannia és Szaúd-Arábia között ismét abbamaradtak, hiszen a szezi válság miatt Rijád megszakította a diplomáciai kapcsolatot Londenal.

Az utolsó rész a sivatagi királyság belső hatalmi harcait vizsgálja. 1955 után II. Szaúd óriási költségeit egyre többen nehezményezték a királyi család tagjai közül. Úgy gondolták, hogy az a fajta pénzpolitika, amelyet a király folytat, illetve a hozzáállása Szaúd-Arábiához – azaz, hogy a saját magántulajdonának tekinti az országot – előbb-utóbb katasztrófába fogja sodorni a királyságot. Nem tévedtek sokat, hiszen nemcsak, hogy annyira eladósodott az ország, hogy az IMF-től kellett segítséget kérnie, hanem politikailag is nagyon meggyengült. Egyre komolyabb nyomás érte a királyságot az arab nacionalizmus részéről. Bár a Szaúd család fiatal hercegei már 1955-ben érkezettnek látták az időt II. Szaúd leváltására, ténylegesen nem álltak elő ezzel a tervvel, mégpedig azért, mert a törzsi társadalmi felépítettségéből adódóan, ahhoz, hogy egyáltalán esélyük legyen a sikerre, kellett néhány idősebb családtag támogatása. Elsősorban Fejszál és köre volt az, aki reformokat akart bevezetni az országban, de nem akartak olyan radikális változásokat, mint a fiatal hercegek, akik meg akarták fosztani a királyt trónjától. Azonban 1956-ot követően a család egyre több tagja vált elégedetlenné II. Szaúd irányítása miatt. Emellett az arab nacionalizmus is egyre komolyabb befolyásra tett szert az országon belül. Mivel a külső és belső nyomás már a királyság integritását veszélyeztette, ezért döntöttek úgy a család idősebb tagjai, hogy II. Szaúd végrehajtói hatalmát csökkentik és öccse, Fejszál kezébe adják az ország tényleges irányítását. Erre szükség is volt, hiszen mire Fejszál átvette az irányítást 1958 tavaszán, addigra Szaúd-Arábia már az első számú célpontjává vált az arab nacionalizmusnak. Az ország szerencséjére azonban a kitörő libanoni krízis, illetve iraki forradalom miatt Nasszer nem tudott teljes erővel szembefordulni legnagyobb ellenfelével.

IV. Az értekezés új tudományos eredményei

Úgy gondolom, hogy sikerült egy olyan tudományos szempontból is értékes dolgozatot készíteni, amely nem csak bemutatja Szaúd-Arábia nyugati hatalmakhoz fűződő kapcsolatrendszerét, belpolitikai viszonyait, gazdasági kérdéseit a megjelölt korszakban, hanem rengeteg új információval is szolgál. A téma kevésbé kutatott mivoltából adódóan nemzetközi szinten is tud újat mutatni Szaúd-Arábia történelmének 1950. és 1958. közötti szakaszáról, Magyarországon pedig az első munkának tekinthető, amely a sivatagi királyság fentebb említett periódusának vizsgálatát vállalta magára.

V: A szerző témában megjelent korábbi publikációi

1. II. Szaúd uralkodása a trónra lépéstől a szuezi válságig. In.: Ferwagner Péter Ákos (szerk.) A Nílustól az Eufráteszig – Pillanatképek a Masrek 20. századi történelméből. Belvedere Meridionale XXVII. évfolyam, 3. szám. Szeged, 2015. ősz
2. Az Öböl Menti Együtműködési Tanács létrejötte és tevékenysége. In.: Garaczi Imre (szerk.) Mediterrán Világ 31-32. 2014.
3. Reforms in Saudi Arabia in the 1960's. In.: J. Nagy László (szerk.) Études sur la Région Méditerranéenne - Mediterrán Tanulmányok XXII., Szeged, 2013. június.
4. A szaúdi-szovjet kapcsolatok a brit levéltári források tükrében 1955-1958. Mediterrán Világ 25-26. Veszprém, 2013. április.
5. Dokumentumok a szaúdi-amerikai kapcsolatok történetéből. A dzahráni konzulátus és légi bázis szerződése. Documenta Historica 89. Szeged, 2012. június.
6. Saudi-US relations between the revolution of Iraq and the formation of OPEC. In.: J. Nagy László (szerk.): Études sur la Région Méditerranéenne XXI. - Mediterrán Tanulmányok XXI. Szeged, 2012. június.
7. Amerikai-szaúdi kapcsolatok az 1950-es években. In.: Garaczi Imre (szerk.) Mediterrán Világ 17. Veszprém, 2011. április.